

Ekziston lopa më e mirë për barin?

Përgatitur nga Dr. Hans Spornbauer – aksioner i Austria Praemix shpk

Kjo pyetje për shkak të kërkesave të ndryshme dhe komplekse të blegtorëve për lopën vetëm pak përgjigjet. Lopa më e mirë për bar është edhe nga ana shkencore shumë e vështirë për tu kufizuar. Faktorët si mënyra e mbarështimit (jonxhë, bar), tufa – dhe menaxhimi, niveli i kërkuar i rezultatit dhe mënyra e komunikimit luajnë një rol të rëndësishëm.

Dr. Gabriele Wetchy, Drejtori i Gjenetik Austria nxori rezultate nga pyetjet e blegtorëve në kuadër të projektit „OptiGene“, i cili u zhvillua për racat laramane, kafe, hulli guri dhe gri. Për më shumë, pyetëtori austriak u zhvillua edhe nga disa ferma në Gjermani. Kërkesat e blegtorëve gjermanë dhe austriakë ndryshonin shumë pak nga njera tjetra.

Përvec në aspektin shëndetësor dhe karakteristikat e mishit janë në Austri më të dukshme, për këtë shenjat e jashtme janë më pak të cilësuar. Përvec të tjerave u tregua qartë, që blegtorët nga te dyja vendet i kushtojnë rëndësi shenjave shëndetësore (sidomos pjelloria dhe koha e përdorimit) dhe shenja të tjera shtesë në fushën e shëndetit të kafshëve po fitojnë çdo herë e më rëndësi. Rezultatet e detajuara të pyetësorit u prezantuan në revistën e fundit të „Gjedhëve laramane austriakë“ në kuadër të artikullit të gjërë të prezantuar dhe kontrollimi i sjelljes në mjedisin shqiptar nga Dr. Hans Spornbauer.

Kur qumështi bëhet barrë

Prof. Dr. Holga Martens nga universiteti Frajen i Berlinit tregoi faktorët e rrezikshëm për Ketozën dhe pjellorinë, që rezultoi nga një rezultat energjik negativ (REN). Nga rritja e menjëhershme e prodhimit të qumështit në fillim të laktacionit dhe të sasisë së pamjaftueshme të ushqimit të lopëve harxhohet më shumë energji se sa duhet. Si pasojë e selektimit primar të produktivitetit të qumështit është rritur kohëzgjatja dhe ndikimi i bilancit energjik negativ. Nga këndvështrimi kultivues ka heritabilitet të lartë (**Heritabiliteti (Simboli: h^2) është një**

matës për trashëgiminë e tipareve, mbi të cilat specializimi fenotipik po ashtu gjenet edhe ndikimet nga natyra luajnë një rol.) për produktivitetin e qumështit dhe përqendrimin e rezervave energjike në të mirë të prodhimit të qumështit në laktimin e hershëm. Heritabilitet të ka për më shumë sasi të thata. Nga kjo theksohet më shumë bilanci energjik negativ i rritjes së mbarështimit të produktivitetit të qumështit.

Cilësia bazë e ushqyerjes përcakton qumështin ditor

Cilësia e ushqimit bazë është për një ushqyerje optimale mbi të gjitha nga produktiviteti i lartë i qumështit me rëndësi të madhe. Një nivel më i ulët i cilësisë bazë të ushqyerjes nuk mund të kompensohet nga dhënia me forcë e ushqyerjes. Dhënia me forcë e ushqimit sjell si shtesë një dëmtim të aparatit tretës. Mbi të gjitha momenti i therjes dhe ushyerja luan një rol të rëndësishëm në kapërdirjen dhe kështu produktivitetin e qumështit. Kështu Dr. Leonhard Gruba llogariti nga LfZ Raumberg - Gumpenstajn një shtyrje të momentit të mjelies për 3 javë një lehtësim të mbajtjes së qumështit nga 2.000 kg për lopë në vit. Produktiviteti vjetor i qumështit për lopë nuk është një parametër i duhur, për të matur eficiencën e një lope qumështi. Më rezultate janë matësit, si kg ECM (korrigjimi energji e qumështit) për kg e sasisë së gjallë, kg ECM për ditë jete, kg ECM për sipërfaqe.

Për fat të keq nga ana ekonomike është një kohë e gjatë përdorimi, një nivel i lartë i produktivitetit jetësor, po ashtu produktiviteti i qumështit për masë të gjallë.

Koncentrat i shtrenjtë që përdoret për objektiva të qarta

Çmimet e koncentratit do të qëndrojnë në një nivel të lartë edhe gjatë viteve në vijim. Zhvillimet në çmimet e drithërave dhe proteinave varen kryesisht nga moti, nga rritja e popullsisë si dhe nga spekulimet në treg. Konkurrenca në rritje për hapësirën dhe lëndët e para është shumë e fortë. Gabriele Wetchy analizon, se në këtë tension midis luhatjes së çmimit të qumështit dhe ushqimit koncentrat, prodhuesit e qumështit duhet të veprojnë dhe të prodhojnë. Edhe nëse çmimet e koncentratit janë të larta, fermeri prapë duhet të ushqejë kafshët e tij sipas performancës në mënyrë që të evitojë rrezikun e humbjes së performancës. Sipas grupit të punës të prodhimit të qumështit, kostot më të larta direkte në prodhimin e qumështit llogariten duke shtuar stokun me 33%, për ushqimin bazë duke shtuar 18%, dhe koncentratet me 34%.

Një ushqim i përshtatshëm sipas performancës, veçanërisht në fazën e çmimeve të larta, mund të llogaritet shumë mirë nga llogaritësi i racionit Multirat, i cili është në përdorim nga Austria Praemix shpk. Për ta bërë këtë, megjithatë, duhet të dini saktësisht cilësinë e foragjereve, e cila duhet analizuar në laborator.

Background-i gjenetik

PD Dr. Brigit Fürst-Waltl nga Universiteti i Burimeve Natyrore dhe Shkencave tregon, se megjithëse predispozicioni gjenetik për prodhimin e qumështit është rritur ndjeshëm në dekadat e fundit, zhvillimi gjenetik në lidhje me tiparet e fitnesit nuk ishin në gjendje ta mbanin hapin. Pavarësisht nga konsiderata e fortë në qëllimet e shumimit, përparimi i konsiderueshëm i shumimit në tiparet e fitnesit është i vështirë për t'u arritur për shkak të antagonizmit të tipareve ndaj qumështit. Dr. Gabriele Wetchy shpjegoi qartë sqarimet e ndryshme për marrëdhëniet e tipareve të padëshiruara gjenetike. Ajo gjithashtu theksoi se këto marrëdhënie të padëshirueshme rezultojnë të jenë edhe më negative ndërsa niveli i performancës rritet.

Termi teknik i ndërveprimit-gjenotip-mjedis (GUI-Genotyp-Umwelt-Interaktion) ose bashkëveprim tregon nëse renditja e kafshëve në mjedis të ndryshme është e njëjtë.

Ndërkombëtarisht, ka indikacione të ndërveprimeve të dukshme gjenotip-mjedis, për shembull midis vendeve evropiane dhe Zelandës së Re, ku sistemi i kullotjes është shumë i përhapur. Kështu, është vënë re se demat janë riorganizuar.

A jemi duke prodhuar lopët e duhura për fermat e mëdha?

Bazuar në prejardhjet gjenetike, të paraqitura nga Gabriele Wetchy, Dr. Hermann Schwarzenbacher tregoi disa rezultate praktike të ndërveprimeve gjenotip-mjedis bazuar në të dhënat austriake. Analizat e rezultateve të rendimentit të qumështit treguan një rritje dukshëm më të lartë të prodhimit në nivelin e menaxhimit intensiv, por kafshët me predispozitë të lartë janë qartësisht superiore edhe në një nivel më të gjerë. Në renditjen e demave (GUI) tiparet e qumështit kishin një efekt të vogël dhe tiparet e fitnesit nuk kishin asnjë ndikim.

Gjithashtu midis fermave konvencionale dhe organike nuk kishte ndryshime të rëndësishme në renditjen që do të justifikonte ndryshimet në vlerësimin e vlerës së shumimit ose në programet e mbarështimit.

A na duhen qëllime dhe programe të ndryshme për shumimin?

Më në fund, Gabriele Wetchy tregoi qasje dhe kritere të ndryshme që janë të rëndësishme për vendosjen e objektivave të shumimit. Vlera totale ekonomike e shumimit është formulimi matematikor i objektivit të shumimit për racat tona të bagëtive. Duke devijuar nga kjo, secili fermer individual ka mundësinë të zgjedhë dema që i afrohen më shumë qëllimit të tij personal të shumimit.

Baza e të dhënave për vlerat e shumimit ZuchtData ose OptiBull, planifikuesi i çiftëzimit në internet, mund të jetë një ndihmë e madhe, gjithashtu dhe Austria Praemix mund t'iu këshillojë. Duke përdorur llogaritjet e modelit, Wetchy tregoi se vlera e përgjithshme e shumimit është shumë e qëndrueshme me ndryshime të moderuara të peshës. Në mënyrë që të ndryshohet dukshëm avancimi i pritshëm i shumimit, peshat duhet të zhvendosen shumë qartë (p.sh. në drejtimin të fitnes). Një vlerë e përgjithshme e mbarështimit e orientuar drejt fitnesit është vlera e përgjithshme ekologjike e shumimit (ÖZW) nga Gjermania, e cila përdoret gjithashtu në Austri. Pyetja nëse kemi nevojë për programe të ndryshme të mbarështimit u përgjigj mjaft qartë me JO nga pikëpamja teknike. "Jo të gjitha kafshët janë njësoj të mira për të gjitha fermat, por shumimi aktual siguron kafshë të përshtatshme për të gjitha fermat", përfundoi Wetchy.